

PERSPEKTIVE U
INTERMEDIJALNOM
TUMAČENJU
KRLEŽINO
TEKSTOVNOG
UNIVERZUMA

Međunarodni znanstveni
skup povodom 40. obljetnice
smrti Miroslava Krlež
(1893-1981)

ELTE
EÖTVÖS LORÁND
UNIVERSITY

**PETAK, 13.
SVIBNJA 2022.**

Svečana dvorana Filozofskog fakulteta,
1088 Budapest, Múzeum krt. 4/A.

039. terem

9.00 sati

Svečano otvorenje

Pozdravni govori

Dekan Filozofskog fakulteta dr. hab. Dávid Bartus
Veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti dr. sc. Mladen Andrić

KRLEŽA O JEZIKU

(Ulomak iz autorova pogovora drami *Aretej*)
Stipan Đurić glumac

Predavanja

(Svečana dvorana Filozofskog fakulteta)

Predsjeda:

Goran Rem

9.30–9.45

TVRTKO VUKOVIĆ: Beždanost slike. Funkcija diskursa o likovnosti u romanu *Povratak Filipa Latinovicza*

9.45–10.00

ZOLTÁN VIRÁG: Boje koje vode svojim ishodišnim elementima.
O Krležinom tumačenju umjetnosti Petra Dobrovića

10.00–11.15

KREŠIMIR NEMEC: Tri Krležina slikara: Leone Glembay, Filip Latinovicz i Aurel

11.15–11.30

LANA MOLVAREC: Uloga intermedijalnosti u odnosu privatno-javno na primjeru
Ivana Križovca i Laure Lenbachove

11.30–11.45

STJEPAN LUKAČ/ISTVÁN LUKÁCS: Krležine „sirene bioskopa“

11.45–12.00

Diskusija

12.30–13.30

Ručak

(Trófea Grill Étterem, VI. k., Király utca 30–32.)

Predavanja

(Svečana dvorana Filozofskog fakulteta)

Predsjeda:

Suzana Marjanić

14.00–14.15

VENKO ANDONOVSKI: Intertekstualnost i intermedijalnost Glembajevih. *Genetika pasa* (Gospoda Glembajevi) i njena Tv adaptacija (Autorsko-teorijska iskustva)

14.15–14.30

ZOLTÁN MEDVE: Krleža i Krležini tekstovi kao medij. *Poslovi/sumnje/snovi Miroslava Krleže i Doktor Krleža Bore Ćosića*

14.30–14.45

IVANA ŽUŽUL: Izgubljeno u Kležinim intermedijalnim transpozicijama

14.45–15.00

GORAN REM: Dramatologija Krleža, Špišić, Lukač

15.00–15.15

JOLÁN MANN: Filmičnost Krležinih djela u zrcalu filmske estetike Béle Balázsa

15.15–15.30

Diskusija

15.30–16.00

Odmor

Predsjeda:

Jolán Mann

16.00–16.15

KRYSTYNA PIENIAŻEK: Karnevalska intermedijalnost Krležina *Kraljeva*

16.15–16.30

ISTVÁN LADÁNYI: Unutarnji prijevodi. Krleža i symposionisti

16.30–16.45

SUZANA MARJANIĆ: Medicina i kategorija vjerovanja/praznovjerja (bake Terezije Goričanec) u Krležinim dnevničkim zapisima 1942/1943. godine. Prokletstvo i ratna kataklizma

16.45–17.00

IVAN TROJAN: *Krleža, Pečuh, Osijek*

17.00–17.15

PAULA REM: Joakim Dijak Žigman. *Geneza sebe* i konstrukcija identiteta kroz proces društvene interakcije

17.15–17.30

Diskusija

17.30–17.45

SANJA JUKIĆ: Zvukovni performans u ekspresionističkoj lirici Miroslava Krleže

17.45–18.00

BORIS ŠKVORC: Prva knjiga *Zastava* kao hibridni žanr
Poetika, politika i pri/povijest o naciji

18.00–18.15

IVAN MOLEK: „Sve to dosada zbilo se u isto vrijeme“
Intermedijalno čitanje Krležina *Kraljeva*

18.15–18.30

Diskusija i zaključak

**TVRTKO VUKOVIĆ:
Bezdanost slike.**

Funkcija diskursa o likovnosti u romanu *Povratak Filipa Latinovicza*

Dosadašnja tumačenja uloge slikarstva u Krležinu opusu mahom su bila posvećena nekolicini problema: utjecaju likovnih poetika na Krležinu tekstualnu poetiku; tipologiji likovnih poetika u Krležinu djelu; klasifikaciji slikarskih radova s obzirom na stupanj njihove faktičnosti u Krležinu književnom univerzumu; analizi aluzija i parafraza likovnih ostvarenja u Krležinim književnim radovima te interpretaciji Krležinih eseja o slikarstvu. Imajući rečeno na umu, a oslanjajući se na filozofsku ideju slike J-L. Nancya, dekonstrukcijski pojam okvira J. Derridaa, naratološki koncept mise-en-abimea te Lacanov psihoanalitički pojam zurenja, u radu ću pokazati kako funkcija diskursa o slikarstvu u zapletu romana *Povratak Filipa Latinovicza* ukazuje na neke rjeđe uočavane osobitosti rada književne reprezentacije koje imaju posljedice po shvaćanje njezinih učinaka i namjena.

ZOLTÁN VIRÁG:

Az elemeikre visszavezetett színek.

Petar Dobrović művészetének Miroslav Krleža-i értelmezéséről

Miroslav Krleža szépirodalmi, filozófiai és művészetbölcseleti tájékozódásaiban döntő szerepet játszottak a barátjától, Petar Dobrovićtól érkező impulzusok. A jelenlétet mint folyamatos forrongást kiaknázó, a fény és a sötétség konfliktusát megragadó festő a maga mitologikus, bibliai, allegorikus történelmi témáit a szociális igazságtétel szolgálatába állította. A szín- és anyagérzékelés képi artikulációival, a jólét, a bőség és a béke örömeire támaszkodás arkádiai látomásaival teleszőtt világa a művészi teljesítmény korlátozhatatlanságába vetett hitet, a stílusok szimultaneitásáért kiállás készítetéseit ébresztette fel Krležában.

Írásom kettejük: a közéleti motiváltságú polgárpukkasztó és megrögzött hatalomkritikus meg a mindennapi környezet formaelemzésében élen járó humanista és az emberi szenvedés szimbolizmusára fogékony társadalombíró szellemi összetartozását vizsgálja intellektuális ragaszkodásaik, nemzeti hovatartozásaik, értelmiségi közösségekhez vonzódásaik feltérképezésével.

Boje koje vode svojim ishodišnim elementima.

O Krležinom tumačenju umjetnosti Petra Dobrovića

U Krležinim književnim, filozofskim i umjetničko filozofskim orijentacijama odlučujuću ulogu imali su izvori nadahnuća koje je pružao njegov prijatelj, Petar Dobrović. Iskorištavajući ljudsko bivstvovanje kao beskrajno vrenje, kao konflikt svjetlosti i tmine, slikar je svoje mitologične, biblijske, alegorično povijesne teme rabio s ciljem da uspostavi socijalnu pravdu. Njegov svijet koji se zasniva na radosti

arkadijske vizije blagostanja, obilja i mira, probudio je, artikulacijom percipiranih boja i materijala, u Krleži vjeru u nemoguća ograničenja umjetničkog učinka i u simultanost stilova.

U prilogu se govori o duhovnom zajedništvu dviju osoba s točke gledišta njihove intelektualne bliskosti, njihove nacionalne pripadnosti i sklonosti prema intelektualnim zajednicama: razmatra se društveno motiviran, okorljeli kritičar književnosti i malograđanstva te pionir i humanist analize forme svagdašnjice, prijemčiv umjetnik za simbolizam čovjekove muke i kritičar moći vlasti.

KREŠIMIR NEMEC

Tri Krležina slikara: Leone Glembay, Filip Latinovicz i Aurel

Još od mladenačke avangardne drame *Michelangelo Buonarroti* (1919) slikari se često javljaju kao protagonisti u Krležinim djelima. No u načinu Krležina portretiranja umjetnika jasno se osjeća „padajuća“ linija. Michelangelo je prikazan kao gigant, jedan od najvećih umjetnika u ljudskoj povijesti, dok je njegovo slikanje uspoređeno s božanskom kreacijom. Leone Glembay i Filip Latinovicz prikazani su kao dekadenti, bez pravoga doma i identitetske „podloge“. Oni se, svaki sa svojim motivima, vraćaju iz inozemstva u domovinu nakon dugog izbjivanja. Obojicu karakterizira intenzivan osjećaj alijenacije, izoliranosti, nemira i nesigurnosti. Oni su svugdje stranci, ljudi bez korijena (*déracinés*). Dok se Leone vraća u roditeljski dom kako bi riješio neraščišćene obiteljske račune (s ocem i pomajkom), Latinovicz – nekada uspješan fauvistički slikar – dolazi u domovinu kako bi se oslobodio umjetničke krize i pokušao akumulirati novu životnu i stvaralačku energiju. No i za Leone i za Latinovicza slikanje je isto što i disanje: egzistencijalna potreba, aktivnost koja zaokuplja čitavo njihovo biće. S druge strane, Aurel je akademski slikar skromnoga talenta. Slikarstvo za njega ima strogo poslovno-tržišnu, a ne ontološku ili egzistencijalnu dimenziju. Težeći za društvenim priznanjem, novcem i lagodnim životom, Aurel svodi slikarstvo na rutinski biznis. Zato se priklanja lukrativnoj likovnoj konfekciji, ljupkosti dekoracije i ukrašavanju stambene arhitekture. Njegovi stavovi o slikarstvu uzoran su primjer estetičkog konformizma. Umjesto služenja ljepoti, on svjesno promovira dopadljivo shematizirano slikarstvo i pomodni ukus na granici kiča.

LANA MOLVAREC

Uloga intermedijalnosti u odnosu privatno-javno na primjeru Ivana Križovca i Laure Lenbachove

Intermedijalnosti se u ovome izlaganju prilazi u širem značenju – kao jezičnoj reprezentaciji drugih umjetnosti u književnom tekstu te ispitivanju njihovih mogućnosti, djelovanja i učinaka na sam književni tekst i njegove moduse

reprezentacije određenih značenjskih polja. Za analizu će se uzeti dvije novele iz glembajevskog ciklusa, *Ivan Križovec* i *Barunica Lenbachova* te drama *U agoniji* te će se promatrati na kojim se mjestima u tekstu javlja gore naznačena intermedijalnost. Kako je cijeli glembajevski ciklus prema nekim čitanjima u znaku igranja uloga pod maskama, a i sama Laura Križovca opisuje kao lice koje nosi masku, razmotrit će se označava li intermedijalnost u ocrtavanju tih dvaju likova mogućnost skidanja maske, razgolićavanje i ranjivost pred drugim ili pak učvršćuje likove u njihovim determiniranim ulogama.

STJEPAN LUKAČ/ISTVÁN LUKÁCS
Krležine „sirene bioskopa“

Filmski medij kao samostalna umjetnička grana javlja se već na početku XX. stoljeća, dakle u razdoblju umjetničkog angažiranja i spisateljskog sazrijevanja Krleže. „Krleža i film“ kao tema književnopovijesnog ili književnoteorijskog diskurza može se smatrati marginalnom (Peterlić 2006, Lukács 2017), unatoč tomu što je sam pisac prilično detaljno govorio o svojim mnogostranim filmskim doživljajima, od nijemog pa sve do suvremenog filma, uključujući čak i mađarskog redatelja Miklósa Jancsóa. U svome izlaganju želim ukazati na tematsku i konceptualnu dramaturšku povezanost ranog nijemog filma te Krležinih avangardnih ranih dramskih tekstova (legendi), naime smatram da je film kao automan medij nove vizualnosti igrao iznimno važnu ulogu u nastanku te inovativnom dramaturškom i sceničkom ustrojstvu tih tekstova. Iz niza problemskih sklopova ovom ću prilikom izdvojiti samo jednu sintagmu, „sirene bioskopa“.

VENKO ANDONOVSKI
Intertekstualnost i intermedijalnost *Glembajevih*
Genetika pasa (*Gospoda Glembajevi*) i njena Tv adaptacija
(Autorsko-teorijska iskustva)

Moj komad *Genetika pasa (Gospoda Glembajevski)* doživio je sjajnu kazališnu recepciju u Makedoniji i na gostovanjima u regionu (Zagreb, Sarajevo, Beograd). Tekst je u stvari aktualizacija čuvene Krležine drame *Gospoda Glembajevi* u suvremenim makedonskim društvenim, ekonomskim i kulturološkim uvjetima. Autorskim iskustvom mogu pokazati koja sam „prazna mjesta“ u semiotici Krležinog teksta „punio“ i čime, a gdje sam „praznio“ pojedine kazališne znakove, semiotičke dizajne i čak cijele nizove simbola. Aktualizacijom ove Krležine drame, dobio se palimpsest koji pokazuje kako se Krležin tekst i danas živo giba translacijom kroz makedonsku kulturu i suvremenu zbilju (neo-liberalni kapitalizam), ali i to da psihološki fiksirane konstante likova ostaju uvjet za sve dramske situacije i u njegovom i u mom dramskom tekstu. Autorskim iskustvom, također, mogu pokazati kako je nakon

toga taj komad postao i skript za TV serijal, koji nažalost, nije snimljen do dana današnjeg.

ZOLTÁN MEDVE

Krleža i Krležini tekstovi kao medij

Poslovi/sumnje/snovi Miroslava Krleže i Doktor Krleža Bora Ćosića

Iako je Bora Ćosić dvije knjige posvetio Krleži, njegovi tekstovi pod naslovom *Poslovi/sumnje/snovi Miroslava Krleže* (1983) i *Doktor Krleža* (1988) ne mogu se naći u gotovo nepregledno dugačkim popisima literature o jednom od najuglednijih književnika hrvatske književnosti, i to stoga što Ćosićeve knjige ne obrađuju ličnost Krleže i njegova djela u znanstvenom smislu, već se u Ćosićevim knjigama te teme isprepleću s autorovim mišljenjima, stavovima i fiktofaktalnostima. Na takav se način sam Krleža i Ćosić, Krležini i Ćosićevi tekstovi, njihova mišljenja te događaji gotovo nerazlučivo miješaju. U svojoj „primijenjeno-psihoanalitičkoj“ esejističkoj knjizi *Poslovi/sumnje/snovi Miroslava Krleže* Ćosić većinom nadopisuje i komentira Krležina mišljenja, rečenice čak i sintagme, a u „odgojnom romanu“ *Doktor Krleža* – u kojem i sam Krleža dobiva ulogu naratora – igra se s fakcijom i fikcijom iz Krležinog života i njegovih stvaranja. Obje knjige pokazuju Ćosićev ambivalentan odnos prema Krleži: istovremeno i naizmjenično suočavamo se s iskrenom i lažnom apoteozom Krleže i snažnim autorskim stavovima Ćosića. Koristeći Krležin lik kao autoritet (*Doktor Krleža*) i mišljenja mislioca-pisca (*Poslovi/sumnje/snovi Miroslava Krleže*) Ćosić ponekad ozbiljno, ponekad ironično postupa prema Krleži i njegovim stvarnim (ili pseudo stvarnim) tekstovima.

Cilj je izlaganja odgonetnuti ključnu rečenicu iz *Doktora Krleža*: „Vi ste namislili naseliti se u tuđoj lubanji, pa sada izvolite!“, tj. prikazati zašto i kako Ćosić upotrebljava lik „doktora“ i „poslove, sumnje i snove“ Miroslava Krleže kao medij.

IVANA ŽUŽUL

Izgubljeno u Krležinim intermedijalnim transpozicijama

Izlaganje je analiza rada i učinaka seljenja pripovjedne strukture Krležine novele *Cvrčak pod vodopadom* i dijaloškog fragmenta *Finale* u njegov filmski scenarij *Put u raj*. Polazim od pretpostavke postklasične naratologije da transpozicija pripovjednih sastavnica iz jednog u drugi medij uvijek podrazumijeva stvaranje nove pripovijesti iz pozicije osobne mitologije subjekta koji je prerađuje. U tom smislu iako je Krleža tom dramaturškom obradom htio svim budućim dramaturzima svojih novela i romana pokazati kako se to po njegovu sudu radi, njegovo intersubjektivno iskustvo jezika i narativnosti nužno utječe na adaptaciju ali je zauvijek izgubljeno za sve buduće adaptacije.

GORAN REM

Dramatologija Krleža, Špišić, Lukač

Krleža svojim blatnim srednjoeuropeizmom, teškom rečenicom i mrzovoljom prema avangardi bitno postavlja koordinate koje se tijekom prošloga stoljeća imalo pratiti ili im se produktivno izmicati. Marijan Matković je savršen autorski trag praćenja i estetski uvjerljivog nadostavljanja, Slobodan Šnajder je na suprotnoj strani – kroz neoavangardni i aktivistički dekonstrukt, a niz autora, pa i oni na samom punom prijelazu iz prošloga u ovo stoljeće, je nastojao i na uspostavljanju krležijanske vanjske strategije specifičnoga autorskog novog autoritarizma, baš nekako poput velikog uloga Mire Gavrana. Prošlo je stoljeće međutim skraćeno, barem u složenim hrvatskim osvješćenjima, o čemu eksplicira argumentaciju Dubravka Oraić Tolić. Na tom prostoru – onoga posljednjeg formalnog desetljeća dvadesetoga stoljeća – a koje je jakom poviješću odsječeno od te povijesne notornosti – pojavljuju se dramski retci dislociranog i samozatajnog dramskog pisma Budimpeštanca Stjepana Lukača te Osječanina Davora Špišića. Njihovi tekstovi stilistički citiraju dramskoga Krležu, a uspostavljaju, u drugim tekstualnim strukturama, dramski učinak intenzivnoga teksta, onoga koji nije tematski nezainteresiran, formalno uživa u intermedijalnosti i intertekstualnosti, ali tek u strukturi subjekta uspostavlja sve estetske emisije.

JOLÁN MANN

Filmičnost Krležinih djela u zrcalu filmske estetike Béle Balázsa

Poznato je da se Krležin interes za film javljao već u ranoj mladosti, kada je za vrijeme studija u Budimpešti stekao svoje prve intenzivne filmske dojmove. Dok je naglašena vizualnost osobito njegovih ranih djela često raspravljena tema u literaturi o Krleži, njihov je odnos s filmom razmjerno rijetko istraživano područje. U ovom će se radu usporediti filmska estetika mađarskog pisca i jednog od prvih teoretičara filma, Béle Balázsa, osobito njegovi radovi *Der sichtbare Mensch oder die Kultur des Films* (1924) i *Der Geists des Films* (1930) s pogledima Krležinih djela nastalih prije Drugog svjetskog rata.

KRISTYNA PIENIAŻEK

Karnevalska intermedijalnost Krležina Kraljeva

Krležina jednočinka Kraljevo jedno je od najzanimljivijih i najčešće interpretiranih njegovih djela. U ovoj ekspresionističkoj slici zagrebačko se društvo s početka 20. stoljeća u ludilu baca u koloplet blagdanskog karnevala proždrljivosti, seksualne raskalašenosti, zabave (cirkus, kino, žongleri, njihaljke) i plesa – ovdje, zbog sudjelovanja mrtvaca, inačice poznate sa srednjovjekovnih freski – *dance macabre*. Krležijanski ples smrti u blizini zagrebačke katedrale dio je sajamskog i karnevalskog izokrenutog svijeta, razuzdanosti i popustljivosti svim osjetilima: okusa (proždrljivost

i pijanstvo), vida (kino, cirkus, iluminacije), sluha (crkvena i pučka glazba), žudnje (prostitutke). U izlaganju ću usmjeriti pozornost na intermedijalne aspekte teksta u kojem dominiraju ples i glazba, ali nisu manje važni ni vizualni i korporalni kodovi. Osvrnut ću se također na intertekstualne poveznice s poljskim dramama *Dušnim danom* (*Dziady*) Adama Mickiewicza i sa *Svadbom* (*Wesele*) Stanisława Wyspiańskog.

ISTVÁN LADÁNYI

Unutarnji prijevodi: Krleža i symposionisti

Recepcija Krležinih djela (i njegovih kulturno-političkih aktivnosti) u vojvođanskoj mađarskoj književnosti u 60-im, 70-im i 80-im godinama 20. stoljeća ne može se smatrati recepcijom djela autora jedne strane književnosti i bitno se razlikuje od Krležine recepcije u Mađarskoj. Iako se pozicija i retorika vojvođanske mađarske književnosti mijenja u tim desetljećima, ta manjinska književnost/književnost narodnosti na različite načine participira u jugoslavenskom književnom diskurzu. Taj se odnos očituje u objavljivanju i interpretaciji Krležinih djela u časopisima *Új Symposion* i *Híd*, kao i u odnosu prema Krleži kao utjecajnoj osobi u kulturno-političkom prostoru. Odnos prema Krleži posebno je značajan iz aspekta Krležine povezanosti s mađarskom kulturom i njegovim polemičkim odnosom prema istoj. Krležin status u vojvođanskoj mađarskoj književnosti otvara problematiku „granica“ nacionalnih književnosti, pokazujući konstruiranost i nedovoljnost prostorne metaforike.

SUZANA MARJANIĆ

Medicina i kategorija vjerovanja/praznovjerja (bake Terezije Goričanec) u Krležinim dnevniciškim zapisima 1942/1943. godine Prokletstvo i ratna kataklizma

S obzirom na ratne godine Drugog svjetskog rata, sve se više pored snova (usp. Flaker 1988, Stančić 1990) na Krležinim dnevniciškim stranicama (za razliku od prvosvjetskoratnih dnevniciških zapisa u *Davnim danima*) pojavljuje i sjećanje na praznovjerje bake Terezije Goričanec (kao oznake usmenoga medija), pa tako 18. 1. 1943. godine Krleža zapisuje kako se velika nesreća sprema kad u siječnju žubore vode, kako je govorila „mudra i vidovita Terezija“. Kontekstualno: Krleža tada stanuje u Radišinoj 14 (Zagreb), a navedeno se vjerovanje/praznovjerje javlja u kontekstu „žubora žljebova, s preranim dolaskom proljeća, s južnim vjetrovima“. Paralelno sa sjećanjem na bakine egipatske sanjarice pratit ćemo i Krležine zapise o medicini 1942/43. (npr. esej *O Paracelzu*, nastao 1942. kao dio Krležina ratnog dnevnika) na/u njegovim dnevniciškim stranicama koju često uspoređuje s magijom i umjetnošću (Marjanić 1996, Kravar 1999, Stančić 1999). Sve navedeno potvrđuje dijagnozu Manfreda Jürgensena: „U osnovi svoje biti dnevnik je uvijek knjiga kriza. (...) Znatan

broj velikih autora dnevnika identificira se s nekom egzistencijalnom bolešću” (Jürgensen 1990:237).

IVAN TROJAN

Krleža, Pečuh, Osijek

U članku se iznalaze i interpretiraju biobibliografske poveznice Miroslava Krleže s Pečuhom i Osijekom. Oba su grada autoreferencijalnom gestom utisnuta u Krležin književni i esejistički opus. Boravak u formativnim godinama u Pečuhu, Krleži će postati zornim motivom u novelama *Sprovod u Teresienburgu* i *Ivan Križovec* te romanu *Zastave*. Krležin odnos s Osijekom u mnogom je kompleksniji, a analizira se kroz kritički pristup Krležinom *Osječkom predavanju* iz 1928. godine, koje je stilski preusmjerilo hrvatsku dramsku književnost 30-ih godina 20. stoljeća.

PAULA REM

Joakim Dijak Žigman

Geneza sebe i konstrukcija identiteta kroz proces društvene interakcije

Prema Meadovoj teoriji simboličkog interakcionizma, identitet nastaje kao rezultat međuljudske interakcije. Lik Joakima Dijaka Žigmana u Krležinim „Zastavama” mijenja identitet nekoliko puta, prilagođavajući se konkretnom socijalnom kontekstu, a njegovo stvarno podrijetlo ostaje enigmatsko. Joakim, kojega protagonist Kamilo naziva „Jojom”, prototip je revolucionarnog socijalista, isusovski spremnog patiti za svoje ideale, a davidovski spremnog boriti se za njihovo ostvarenje. Podrijetlo Joakimove majke Eleanor von Schönau, očuha Žigmana i oca Gašpara Dijaka ostaju nerazjašnjeni. Činjenica da su sva navedena imena i prezimena možebitno hebrejskog podrijetla ukazuje na mogućnost da su tri obitelji – Schönau, Dijak i Žigman – uslijed rastućeg antisemitizma u Habsburškoj Monarhiji nastojale zatrti svoje židovsko podrijetlo, iznova konstruirajući vlastiti identitet po potrebi, prihvaćajući katolicizam i svojedobno se izjašnjavajući Austrijancima, Hrvatima ili Srbima.

SANJA JUKIĆ

Zvukovni performans u ekspresionističkoj lirici Miroslava Krleže

Ishodištem su rada razmatranja o intermedijalnoj prirodi Krležine ekspresionističke lirike Nane Bogdanović i Krunoslava Pranjića, koja otvaraju mogućnost njezina čitanja i u kontekstu avangardnoga performansa kako ga tumače Roselee Goldberg i Suzana Marjanić. Polazeći od naizgled kontradiktornih zapažanja Nane Bogdanović kako funkcija ozvukovljavanja u Krležinim ekspresionističkim stihovima nadrasa običnu auditivnu impresiju u smjeru smisaonog semantiziranja te kako se zvukovne senzacije Krležina jezika generiraju po srodnosti *mnogo više no iz potrebe smisla*, i od Pranjićeve teze o govornoj strukturiranosti Krležine *ekspresionističke sintakse*,

rad istražuje zvukovnu stilematiku Krležine ekspresionističke lirike kao indikator izvedbene intencije s povijesnoetičkim i sociokulturnim implikacijama.

BORIS ŠKVRČ

**Prva knjiga *Zastava* kao hibridni žanr
Poetika, politika i pri/povijest o naciji**

Krležine *Zastave*, roman u pet knjiga, po mnogo čemu su jedinstvena pojava u hrvatskoj i općenito književnosti „zapadnog kruga“. Riječ je o romanu koji je istovremeno re/konstrukcija povijesnog perioda, alegorijski upis „neprekidnog ponavljanja“ povijesno zadanih konstrukata upisanih u konkretnom prostoru i ironijska dekonstrukcija ideološkog i političkog „čvrstog“ mišljenja.

Kroz hibridnost forme, Krležini kazivači postavljaju (polifoni) dijaloški okvir mogućem tumačenju štiva koje je istovremeno esejističko i romaneskno, fiksijsko i povijesno zadano, ideološki definirano i nestabilno (podrivano iz različitih perspektiva).

U ovom izlaganju pokušat ćemo ukazati na potencijale ovog teksta koji korespondiraju ne samo s vremenom koje se pripovijeda, nego i s kasnijim vremenskim upisima: onom iz kojeg se priča, ali i ovog danas iz kojeg čitamo tekst. Čineći to, zapravo, ukazat ćemo na mogućnost književnosti kao medija da sudjeluje u oblikovanju ideje promjene.

IVAN MOLEK

**„Sve to dosada zbilo se u isto vrijeme“
Intermedijalno čitanje Krležina *Kraljeva***

Krležino *Kraljevo*, kao i njegova rana dramatika općenito, dugo se smatralo nesceničnim djelom iz razloga kronološki ograničene simultanosti njezine scenske radnje. U ovome se radu predlaže čitanje *Kraljeva* u kojem se tradicionalnim određenjima intermedijalnosti (relacije jezik – slika, jezik – glazba...) pridodaje i relacija umjetnost – život. Razlozi tome su viševrsni: a) djelomično problematično Gašparovićevo razlikovanje ekstatično-ritualne i konverzijsko-dijaloške dramaturgije (1977); b) iskustva nedramskog kazališta (zagrebačko Kugla glumište, riječki Teatar mladih Alternativa...) od sredine 70-ih do početka 80-ih godina u scenskom postavljanju Krležine rane dramatike; c) nastojanja institucionalnog i izvaninstitucionalnog kazališta oko tzv. estetizacije ulice, stvaranju ambijentalnih predstava (kod kojih simultanost ne bi više bila nerješiv problem) i napuštanju pozornice-kutije u prilog pozornice-kugle (prema Souriau, 1950). Rad argumentira tezu o razlikovanju intermedijalnosti po sebi i intermedijalnosti za sebe.

ELTE
EÖTVÖS LORÁND
UNIVERSITY

GLAVNI ORGANIZATOR:
Katedra za slavensku filologiju,
Filozofskog fakulteta Sveučilišta, „Loránd Eötvös” u Budimpešti

SUORGANIZATORI:
Budimpeštanske hrvatske samouprave
(Hrvatska samouprava grada Budimpešte, Hrvatska samouprava II. okrug,
Hrvatska samouprava Stari Budim Békásmegyér, Hrvatska samouprava Lipótváros,
Hrvatska samouprava Újbuda, Hrvatska samouprava XII. okrug, Hrvatska samouprava XV. okrug,
Hrvatska samouprava XVI. okrug, Hrvatska samouprava Csepel)

